

L'altra: l'occità minoritzat

«A Catalunya, la llengua minoritzada és el català. A l'Aran, la minorització de l'occità és en relació al castellà, però també al català»

Comencem pel principi, amb la geografia: al territori administratiu de l'actual Catalunya hi ha trossets de dues nacions. El gran és el Principat de Catalunya, una part dels Països Catalans; el petit és l'Aran, una part d'Occitània. Dues nacions sense estat però amb llengua, cultura i identitat pròpies.

Anem a la part lingüística, amb quatre números de l'última enquesta d'usos lingüístics per contextualitzar, que sempre va bé: dels 7,5 milions d'habitants de Catalunya (incloent l'Aran) el 94,3% entén el català, però només el 36,3% el té com a llengua habitual (davant el 50,7% del castellà). Dels aproximadament 10.000 habitants que té l'Aran, el 80,7% entén l'occità, però només el 17,6% el té com a llengua habitual (davant el 55,1% del castellà i el 16,4% del català).

A Catalunya, la llengua minoritzada és el català. A l'Aran, la minorització de l'occità és en relació al castellà, però també al català. Dit altrament, els poc més de 1.700 aranesos que tenim l'occità com a llengua habitual patim una doble minorització. Vaja, que rebem per totes bandes. I aquí tenim la gran paradoxa, de la que els catalanoparlants sou poc conscients, que el català és alhora llengua minoritzada i minoritzant.

L'occità és llengua oficial a tot el territori de Catalunya des del 2006, ara fa 10 anys. Al 2010 el Parlament va aprovar la llei 35/2010, d'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran. Una normativa força ambiciosa, que va néixer amb la voluntat de normalitzar la llengua occitana en molts àmbits i a tot el territori. Arreu significa a tota Catalunya, no només a l'Aran. Malauradament el seu desplegament ha estat lent, i en segons quin àmbit, inexistent. Vaja, que les polítiques lingüístiques del govern van poc més enllà de la Mostra de Cinema Occità. Això sí, voluntat i solidaritat entre llengües minoritzades omplen la boca de tothom quan surt el tema.

La llista de bondats de la llei que han quedat al calaix és llarga i trista. Encara no s'ofereix com assignatura a les escoles catalanes, té una presència irrisòria als mitjans de comunicació nacionals (20 minuts al TN324, cap minut a la ràdio pública, només 1h/dia en desconexió per l'Aran i un programa fet per voluntaris a BTV), i les subvencions a la producció literària i audiovisual són poc més que almoïna. Sí, s'ha creat l'Acadèmia aranesa de la llengua occitana, dijous passat la van presentar a l'IEC a Barcelona. Ni parlem del món jurídic, del sociolaboral o de les indústries culturals. No puc ni declarar en un jutjat, ni veure una pel·lícula en un cinema subtítulada en la meua llengua, en un país on se suposa que és oficial arreu.

Continuo. A l'Aran tot ho fem trilingüe. A Catalunya no, aquí el concepte, la lluita, la polèmica, el debat públic, els articles d'opinió, els experts i les seves intervencions, sempre són pel bilingüisme, català-castellà, ja ens entenem. Si surt el defensor de torn de l'occità a fer el comentari de ?ep! Que som aquí nosaltres també?, allaus de solidaritat envers la llengua territorial dels quatre aranesos d'allà dalt. Jo espero el dia en que algú, en públic, presentant o no manifestos, digui: aquí hi ha dues llengües nacionals, les dues minoritzades. Aplaudiré i m'emocionaré, i aquell tindrà tota la meua, i de tants altres occitanistes, complicitat i suport.

I és que, que una llengua tingui menys parlants no vol dir que sigui de menys qualitat, no vol dir que no pugui entrar en un debat nacional. La manera de dir les coses en determina el significat del missatge que arriba a la gent i diu moltíssim de les conviccions que hi ha al darrere. Si defenseu el català, quan parleu, quan debateu, quan senyaleu, quan feu manifestos, allà on només escriviu i dieu ?català? canvieu-ho per ?català i occità?. Quan parleu de República catalana, acostumeu-vos a dir República de Catalunya i Aran. Això és equiparar llengües, això és respectar la

pluralitat de les llengües territorials pròpies, això és normalitzar les llengües minoritzades, això és lluitar contra colonialismes lingüístics, això és reconèixer el caràcter plurinacional d'aquest país. I el que molts no voleu sentir: això és no repetir l'oblit sistemàtic, premeditat o no, que s'ha imposat durant molts i obscurs anys des de més enllà de la Franja de Ponent. Cada vegada que oblideu fer-ho es mor un gatet, els partits del no guanyen un vot a l'Aran i l'occità està més tocat de mort, fins que l'enterrem.

I sí, ara ja podeu fer el típic comentari que tant he sentit: vosaltres sou occitans, independitzeu-vos. I sí, ja ho decidirem nosaltres, però, no creieu que ens esteu exclouent del debat públic quan en realitat podríem assumir que som dues nacions i anar juntes a buscar un futur millor? O no era això la koiné? La llengua comuna dels trobadors. Ens tindreu al costat, mai en una posició inferior, mai canviarem l'adjectiu nacional pel de territorial.

I per acabar i sense voler entrar premeditadament en l'oficialitat del castellà, doncs això és un tema del procés constituent, amb dues llengües nacionals com tenim, o bé defensem que el català sigui oficial a Catalunya (exclouent l'Aran on no ho seria) i l'occità només a l'Aran (fent un pas enrere respecte l'oficialitat arreu reconeguda a l'Estatut) i evitem imposicions, o bé les dues llengües són oficials arreu i ens posem les piles per evitar minoritzacions, processos de substitució lingüística i desaparicions que ningú vol, ni catalans ni aranesos. Fem que les dues siguin necessàries, i no una la important i l'altra la dels irreductibles aranesos, una la pública i l'altra l'anecdòtica. Pensem en els drets lingüístics dels occitans expatriats al Principat i dels catalans que viuen a l'Aran.

I el missatge per construir colze a colze: Imagineu dues llengües lluitant juntes contra la minorització. Imagineu la potència de la imatge de dos trossets de nacions oprimides lluitant per un futur millor i més lliure. Imagineu l'exemple internacional que seríem si tots ens respectem, siguem pocs o molts parlants. Imagineu com guanyaria la política i el periodisme en discursos, debats i articles d'opinió, si tots defenséssim que no són dues, que hi és l'altra, que som tres.